

Izaline Calister

digitaal
**programma
boekje**

THEATERCONCERT

Rum and Coca-Cola

Het vergeten front in De West

Cancionero Papiamentu

Een Papiamentstalig liedjesboek uit de Tweede Wereldoorlog dat Izaline Calister erfde van haar vader prikkelde haar nieuwsgierigheid. Ze kende al een paar liedjes, maar wist weinig over hun achtergrond. Wat gebeurde er eigenlijk tijdens WOII in De West?

Izaline leerde over aanvallen van Duitse duikboten, de cruciale rol van de olieraffinaderijen en de Amerikaanse legers. Ondanks angst en onzekerheid bleven de mensen op Curaçao, Aruba en Bonaire zingen en dansen op calypso en tumba. Daarnaast brachten de Amerikaanse soldaten hun films en muziek mee. De Caribische bevolking genoot daarvan, maar was tegelijkertijd kritisch op de Amerikaanse aanwezigheid, getuige het protestlied Rum and Coca-Cola.

Dit theaterconcert is een bruisende cocktail van muziek en verhalen over de ‘vergeten’ oorlog in De West. Izaline kruipt in de huid van haar grootmoeder en vertelt hoe de oorlogsjaren de eilanden (en haar grootmoeder) voor altijd veranderden...

Izaline Calister - zang, spel, kwarta
Marc Bischoff - piano, accordeon, zang
Samuel Ruiz - contrabas, viool, zang

Foto: Peter Putters

De legende van de U-156

In de nacht van 15 op 16 februari 1942 voerden Duitse duikboten een aanval uit op de havens en de oliecomplexen van Curaçao en Aruba. Die waren op dat moment bij elkaar de grootste van de wereld. Aruba was bovendien de bunkerhaven voor het Amerikaanse leger onderweg naar het Panamakanaal, dat de belangrijkste verbindingroute was met de Grote Oceaan, Hawaii en Japan. Met torpedos beschoten de U-boten die nacht olietankschepen en met kanonvuur moesten de raffinaderijen en de olieopslag worden verwoest. Ze brachten meerdere schepen tot zinken, waarbij tientallen manschappen omkwamen. Maar de beschieting van de Arubaanse Lago-raffinaderij mislukte. Het boordkanon op duikboot U-156 ontplofte door onachtzaamheid van een Duitse matroos. Hij was vergeten de afdekklep op de loop van het kanon te verwijderen. De granaat die de raffinaderij had zullen treffen ontplofte in de loop van het kanon. Bij die ontploffing kwam de matroos om en verloor een ander zijn been. De duikbootaanval vond plaats juist op het moment dat een groot Amerikaans vrachtschip zou uitvaren.

Het schip was beladen met 3.000 ton TNT, bestemd voor de verdediging van het Panama-kanaal. Bij een voltreffer van een Duitse torpedo op dat schip zou een groot deel van Aruba in vlammen zijn opgegaan.

Een tweede Pearl Harbour?

Plotseling lagen de eilanden in de frontlinie. Ondanks de gedeeltelijke mislukking van de Duitse aanval was de impact op de eilanden enorm. De Amerikaanse legerleiding had het idee aan een tweede Pearl Harbour te zijn ontsnapt. Ze stuurde onmiddellijk de vrouwen en kinderen terug naar Amerika en verhoogde de patrouilles en de waakzaamheid. De regels op de verduistering werden strenger gehandhaafd, en voor het eerst ook echt nageleefd. Sinds die nacht sloeg de angst op de eilanden, met name op Aruba, toe onder de bevolking en de bemanningen van de schepen die in de havens lagen.

Rum and co-co-cola

Het lied dat bekend werd door de Andrews Sisters als *Rum and Coca-Cola* werd geschreven door Calypso-zanger Lord Invader uit Trinidad. De oorspronkelijke titel was *Rum and co-CO-cola*. Het beschrijft de gemengde gevoelens van de bevolking over de Amerikaanse aanwezigheid op het eiland. Net als op Curaçao en Aruba waren de Amerikaanse troepen ook daar neergestreken om de olietransporten en de raffinaderijen te beschermen. Naast beslissingen over het vestigen van militaire bases zonder medeweten van de bevolking werd ook geprotesteerd tegen de Amerikaanse militairen. Met hun dollars pikten zij de mooiste meisjes van de plaatselijke mannen af. Toen de Amerikaanse Andrews Sisters het lied gingen coveren, werd de tekst van de meest kritische zinnen aangepast.

Lord Invader (rechts)

The Andrews Sisters

Belastingparadijs

De Duitse inval in Nederland kwam niet geheel onverwacht. Voorsortierend op een mogelijke Duitse bezetting van Nederland hadden bijna 200 grote Nederlandse bedrijven in de maanden voor de inval hun hoofdvestiging verplaatst naar Curaçao. Daaronder waren Shell, De Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij (KNSM), KLM, diverse verzekeringsmaatschappijen en Philips. Deze verhuizingen waren het begin van wat later de off-shore financiële dienstverlening is geworden, het zogenaamde 'belastingparadijs' van Curaçao.

Foto: Peter Putters

De Antilliaanse gulden

Tijdens de Duitse bezetting van Nederland werd ook de Nederlandse Bank overgenomen door de nazi's. In de dagen na de inval werd daarom de Antilliaanse gulden van de Nederlandse gulden losgekoppeld en aan de Amerikaanse dollar gekoppeld. Door de groeiende belangen van de olie-industrie op de eilanden is dat na de oorlog nooit meer veranderd. Tegenwoordig zitten de Antilliaanse valuta's nog steeds vast aan de Amerikaanse dollar.

Militaire oefening op Aruba

Boek: Seis anja káska berde

De Curaçaose schrijver en dichter Pierre Lauffer diende als jonge man in de oorlogsjaren bij de militaire politie. Hij schreef een boek waarin hij die dienstjaren nauwkeurig beschrijft. Door de dreiging van de oorlog vluchtten matrozen en de stadsbevolking op het eiland in bandeloosheid, wat prostitutie en drankmisbruik vergrootte. In zijn beschrijvingen neemt Lauffer geen blad voor de mond. Met gevoel voor humor vertelt hij onverbloemd, zeker voor Curaçaose begrippen, over de feesten en de vrije omgangsregels ten tijde van de verduistering. Het boek werd eind jaren 60 uitgegeven met op het omslag de aanbeveling dat het uitsluitend geschikt is voor volwassenen. Met het boek gaf Lauffer een levendig beeld van de wanhoop en de uitzichtloosheid waarin de bevolking ten tijde van de jaren in de oorlog leefde.

Foto: Peter Putters

LIEDLIJST

INTRO Wals pa Nicastia (instrumental)

(Muziek: Izaline Calister)

1. Chuchubi

(Tekst en muziek: Oswin 'Chin' Behilia)

2. Mi Welita

(Tekst en muziek: Izaline Calister)

3. Blue Curaçao

(Tekst Izaline Calister, muziek: Izaline Calister en Roël Calister)

4. Kijk niet neer op mij

(Tekst en muziek: Izaline Calister)

5. Skuridat

(Tekst en muziek: Julio Perrenal (Pierre Lauffer, Jules de Palm, René de Rooy);

Nederlandse vertaling: Izaline Calister)

6. Terug

(Tekst en muziek: Izaline Calister)

7. Zona Mi Protesta

(Tekst en muziek: Oswin Chin Behilia;

Nederlandse vertaling: Izaline Calister)

8. Lili Marlene

(Tekst: Hans Leip, muziek: Norbert Schulze;

Engelse tekst: Tommy Connor;

Papiamentse tekst: Izaline Calister)

9. Rum and Coca-Cola

(Tekst: Lord Invader, muziek: Rupert Grant)

10. Pueblo Lanta

(Tekst en muziek: Izaline Calister)

11. Niet meer alleen

(Tekst en muziek: Izaline Calister)

12. Het leven moet een wals zijn

(Tekst en muziek: Stef Bos)

Rum and Coca-Cola

Het vergeten front in De West

THEATERCONCERT

Research en tekst: Izaline Calister

Ontwikkeling tekst en tekstbijdrage: Nita Kersten, Liesbeth Colthof

Eindregie: Nita Kersten

Foto affiche: Hessel Stuut

Research en grafische vormgeving: Victor Modderkolk

Decor: Bartel Meyburg

Techniek: Pals Production Audio Light Services

Producent: Stroom Management

Boekingen: Kik Productions

www.izalinecalister.com | kikproductions.nl | www.stroom.ws

Foto's: Peter Putters

Foto: Bartel Meyburg

De legende van de U-156 (2)

Koningin Juliana ondertekent het Statuut

In 1954 werd het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden door Koningin Juliana ondertekend in Den Haag. In het statuut werden de nieuwe verhoudingen tussen de landen binnen het koninkrijk vastgelegd, gebaseerd op vrijwilligheid, gelijkwaardigheid en autonomie.

De plechtige ondertekening in de Ridderzaal, destijds de plenaire zaal van de Tweede Kamer, werd bijgewoond door een van de directeuren van de Arubaanse Lago-raffinaderij. Hij verlengde zijn verblijf om een reis door Europa te maken. Daarvoor had hij zijn Arubaanse auto naar Rotterdam laten verschepen. Toen hij tijdens zijn reis in Duitsland bij een benzinepomp werd geholpen door een mank lopende pompbediende, wees die naar het nummerbord. Hij zei dat dat de plaats was waar hij zijn rechterbeen had verloren. Hij was de ongelukkige Duitse matroos die bij de ontploffing van het kanon op duikboot U-156 gewond was geraakt. Zijn naam was Dietrich-Alfred von dem Borne, en in de oorlog was hij kanonnier-luitenant-tweede klas ter zee. Het verhaal wil dat zo bekend werd waarom de duikbootaanval op Aruba deels mislukte.

Leutnant zur See Dietrich von dem Borne